

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Difficultas V. Quomodo intelligenda sunt hæc verba: Eadem iisdem pœnis,
vel majoribus, Arbitrio Ordinarii imponendis observetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Concilium Lateranense tulerat in Monachos, & cujus mentio fit *Cap. 3. eodem tit.* eamque extendit sub eadem pena excommunicationis *ipso facto* incurrendae.

2. Sunt Canonēs, qui vetent, ne Clerici postulent in Jure, *ne in placitis Sæcularibus disputent*, nisi pro causis Orphanorum aut viduarum &c. *Cap. 1. ne Clerici vel Monachi.*

3. Sunt alii Canonēs, qui nominatim interdiciant Ecclesiasticis exercere Officium Judicis. Tale est *Cap. 4. ejusd. tit.* quod vetat, ne Clerici exercent Jurisdictionem Principum Sæcularium, ita, ut fiant eorum Ministri.

His Canonibus adicere possemus eos, qui non sinunt Clericos exercere Officium Notarii: nam Instrumenta, quæ ab Notariis conficiuntur, sunt materia ordinaria litium, quas Magistratus cognoscunt.

Certum est, præterea, Magistratum non interdici Clericis, nisi quia eos negotiis Sæcularibus addicat, à quibus PAULUS eos abstinere iussit, dicendo, *nemo militans Deo implicat se negotiis Sæcularibus*, nam, præterquam quod *Caput 4. ne Cler. vel Mon.* id expressè dicit, *Titulus*, sub quo hoc *Caput*, & alia mox laudata, collocantur, id satis offendit.

Certum est, præterea, Concilium Tridentinum, innovando Canonēs, qui prohibent ne Clerici negotiis Sæcularibus se immisceant, voluisse restituere eos, qui subjacent *Titulo ne Clerici, vel Monachi*, quippe qui omnino sint præcipui.

Sed nihilominus constat, administrationem negotiorum Sæcularium non interdici Clericis, velut rem ex se malam; sed potius tanquam rem, quæ cum illorum professione pugnat, nisi charitas eos ad eam compellat. Nam *Cap. 1. ne Cler. vel Mon.* non exciperet Actum charitatis, si administratio hæc mala esset ex se ipsa.

2. Nihilominus certum est, Concilium Basileense derogavisse Canonibus, qui Studium Legum Clericis interdiciunt, derogavisse, inquam, per Privilegium, quod Clericis in Jure Civili Graduatim indulgit, requirendi Beneficia ex Graduum suorum vigore; Decretum autem, cui talis facultas cohæret, unum esse ex iis, quæ Gallia excepit; & licet Concilium Tridentinum *Cap. 9. Sess. XXIV.* privilegia Graduatorum revocaverit, per abrogationem Gratiarum Expectatarum, inter quas nominationes Universitatum comprehendit, hunc tamen morem perseveravisse in Gallia, quippe quæ nullum Tridentini Decretum huic mori contrarium receperit, & quia consuetudo, juxta quam Graduatim Beneficia possunt requirere Graduum suorum ratione, plusquam à Sæculo invaluerat.

3. Non minus constat, Concilium *Cap. 1. Sess. VI.* conquiri, quod reperirentur Pastores, qui resternas humanasque Cælestibus ac Divinis antepontes, Gregem suum negligebant, ob administrationem negotiorum sæcularium, illudque, ad tollendum hunc abusum, renovare Canonēs & penas in non residentes; unde sequitur, secundum Concilium, Pastorem non posse exercere Magistratum, quo avertatur à curâ Gregis sui.

4. Denique, certum est, idem Concilium *Cap. 1. Sess. XXIII.* evidentem Reipublicæ utilitatem numerare inter causas, quæ à residentia Clericos immunes faciunt, eamque jungi evidenti utilitati Ecclesiæ, velut ejusdem momenti; & proinde, si è bono Publico sit, Ecclesiasticos viros obire Magistratum; non solum simplices Clerici, sed etiam ii, qui alicujus Ecclesiæ servitio addicti sunt, tale Officium exercere licite poterunt.

His positis, & probatis, difficultatem propositam solvere facile est. Nam, si hinc, evidens sit Magistratum esse ex numero negotiorum Clericis interdictionum, per Canonēs, quos Concilium Tridentinum innovat, in *Capite*, quod exposuimus, aliud non minus est manifestum, 1. Quod si existant Officia Sæcularia Clericis deputata, qui invigilant conserva-

tioni Juris Ecclesiæ, non solum, ipsi possint ejusmodi officia exercere, sed etiam ad illa exercenda obligentur. 2. Si accedit, ut bonum Imperii, vel Religionis requirat, ut alia Officia Laicis deputata exercentur ab Ecclesiasticis viris, hi possunt, ac debent, illa exercere; verum si debitores servitii alicujus Ecclesiæ talia Officia ambiant, licet minimè compellantur à necessitate boni publici, tunc è numero Pastorum sunt, qui Officium suum ergà Gregem suum deferunt, terram Cælo, Deoque hominem superponendo.

D I F F I C U L T A S V.

Quomodo Intelligenda sunt hæc verba. Eadem iisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur.

Difficultas hæc in eo sita est, an Concilium pœnas à Canonibus latas renovaverit, ita, ut ex ipso facto incurrantur, cum ex sententiæ ita latae sunt, vel delinquentes iis pœnis obnoxii fiant, cum ferendæ sententiæ sunt; an verò Concilium arbitrio, prudentiæque Episcopi dimiserit impositionem pœnarum, ita, ut pœnas Canonibus latas, vel etiam majores, infligere possit.

Circà hanc difficultatem sic expositam, videtur, Concilium non potuisse velle pœnas, à Canonibus renovatis latas innovare, sive considerentur in se ipsis; sive ratione modi, quo incurri debent; nam circà utrumque Caput existit contrarietas inter Canonēs. v. gr. *Can. 44. Apost.* jubet, ut Clerici, qui fœnus exercent, deponantur, nisi se ipsos emendaverint; at *Canon. 17. Concilii Nicæni* sine ulla conditione sancit, ut Clerici usurarii deponantur. Ergò Canon hujus Concilii deponit propter prima delicta; Canon verò *Apost.* deponit solum ob perseverantiam Criminis; itaque cum ambo Canonēs observari nequeant, necesse est, ut Concilium non intenderit eos renovare quoad pœnam. *Cap. 1. de usuris* depositionem comminatur in Clericos, qui usuram deinceps exercebunt; at *Caput 7. ejusd. tit.* præcipit solum, ut, si Clerici, qui crimen hoc admittunt, non desierint, suspendantur ab Officio & Beneficio, sed qua ratione fieri possit, ut Clericus monitus deponatur ob primum delictum, & suspendatur ob perseverantiam in delicto? An suspendi potest Clericus jam depositus?

Canonēs 42. 43. Apostol. ebrietatis consuetudinem solum puniunt in Clericis. Nam 42. vult, ut si Episcopus, Sacerdos, Diaconus, ebrietati indulgent, moniti vel desinant, vel deponantur; 43. jubet, ut Subdiaconus, Lector, aut Cantor, qui consimilia faciunt, moniti desinant, vel à Communionem segregentur. Contra *Canon. 41. Concilii Agathens.* sine ulla distinctione Ordinis, vult, ut omnis Clericus, qui ebrietatis vincitur, triginta dies à Communionem separetur. Qui fieri possit, ut hic Canon & Superiores executionem sortiantur? Fieri ne potest, ut, juxta Canonēs *Apostol.* nullâ pœnâ puniantur prima Ebrietatis delicta, & juxta Concilium *Agathens.* puniantur. Æquum-ne esset puniendo etiam consuetudinem, deponere Episcopum, Presbyterum & Diaconum ex vigore Canonum *Apostol.* & eosdem Excommunicare juxta Concilium *Agath.*? Ebrietatis tanta-ne est atrocitas, ut duabus magnis pœnis simul puniri mereatur?

Eadem contrarietas reperitur etiam in Canonibus circà Simoniam; sunt enim, qui deponant Clericos Simoniacos; sunt, qui suspendant solum; sunt, qui excommunicent absque depositione; sunt, qui unâ deponant atque excommunicent.

Itaque, si Concilium renovare voluisset omnes pœnas contra Simoniacos, oporteret illud voluisse,

ut

ut eadem persona excommunicaretur sine depositione, atque eodem tempore deponeretur, unàque excommunicaretur; ut eadem persona depositionem & suspensionem simul incurreret, ita, ut eodem tempore suspenderetur, juxta nonnullos Canones, & juxta alios, deponeretur.

Circà eandem Simoniam existit alia contrarietas; sunt enim Canones, qui Simoniacum damnent ad restitutionem Dupli, alii ad restitutionem Quadrupli; & aliudè, quamvis exigendo pœnam quadrupli, pœna dupli exigi videatur, quippe, quæ in alia contineatur, certum est tamen pœnam quadrupli destrueri pœnam dupli, quia duplo major est.

Similis contrarietas reperitur in pœnis, quas ferunt Canones in Clericos, qui alios Clericos percipiunt; sunt enim, qui eos excommunicatione minori feriant; alii excommunicatione majore. Sed utraque excommunicatio simul consistere nequit in eadem personâ: nam, quamvis Excommunicatio Major contineat Minorem, illa tamen hujus finem atque effectum destruit, quæ adhibetur solum ad sistendum cursum parvorum morborum, atque ad impediendum, ne minores illi tam magni evadant, ut remediis validioribus opus sit, quorum necessitas preveniri potest, per Minorem.

Sed, inquires, contrarietas inter pœnas Canonum innovatorum sufficere non videtur, ut credamus, Concilium eas minimè innovasse. Nam, si omnes simul exigi nequeant, successivè tamen imponi possunt, incipiendo à minoribus, & inde ad mediocres, & deinceps ad majores progrediendo; & dici potest, hanc fuisse intentionem Concilii, dum illas innovaret, ut successivè adhiberentur, quia Juris communis regula est, gradatim procedendum esse in impositione pœnarum.

Respondemus, quòd, si Concilium pœnas prædictas revovaverit solum præcipiendo, ut successivè, prout opus fuerit, imponantur, nulla manet difficultas. Nam Concilium nihil jussisset, quod non sit è Jure communi; sed longè diversa est quæstio proposita: nam quaritur, an Concilium unumquemque Canonem innovando, pœnam in ipso latam, ejusque ferendæ modum renovaverit; sed juxta objectionem, difficultas in hoc solum versatur, utrum Concilium voluerit, ut pœnæ Canonum renovatorum cumulerentur? An verò intenderit, ut successivè exigantur? Circà quod omnia plana sunt: Nam pœnas exigendo successivè, nulla erit inter eas contrarietas, eas verò cumulando maxima erit oppositio.

Sed, præter quàm quod inter pœnas Canonum innovatorum aliæ ab aliis discrepant, ita, ut cumulari nequeant, sunt aliæ, quæ reipsâ conjungi possunt; verùm si cumulerentur, punitio nimia erit: v. gr. quinque aut sex pœnæ latæ sunt in Simoniam, 1. est Depositio, 2. Infamia, 3. Detrusio in Monasterium, 4. Restitutio dupli vel quadrupli, 5. Excommunicatio major. Si omnes hæc pœnæ cumulatè imponantur ob unicum Simoniam dilectum, quantalibet sit hujus peccati malitia, nimia erit punitiois severitas.

Idem de peccato dicendum est, quod admittit Clericus alius Clerici percussor. Nam plures in hoc peccatum latæ sunt pœnæ, quæ si cumulerentur, ejus malitiam excedunt. Hæc pœnæ sunt 1. Multa 30. Librarum auri, 2. Excommunicatio Minor, 3. Excommunicatio Major, 4. Depositio. CAUS. XVII. QUÆST. IV.

Ex iisdem pœnis quædam frustra innovatæ fuissent à Concilio sine consensu Principum, ex quorum autoritate solum pendent; tales sunt omnes pœnæ pecuniariæ. Sed maxime Dupli & Quadrupli; talis etiam Infamia, quoad effectus civiles.

Denique, eadem ratio, quæ Concilium induxit, ut Episcoporum prudentiæ dimitteret electionem aliarum pœnarum, quarum usum ipsis concedit, ad procurandam Executionem Canonum circà mores Cleri-

corum, illud movere etiam potuit, ut arbitrio Episcoporum committeret impositionem pœnarum à Canonibus latarum, vel aliarum. Porro; ratio hæc est, quòd res, quæ pendent à circumstantiis locorum, temporum, personarum, melius temperantur ab Ordinariis, quia melius eas circumstantias cognoscunt; ex iis autem rebus, quæ prohibentur, aut præcipiuntur à Canonibus, circà mores Clericorum, à Concilio innovatis, multæ sunt, quæ ab ejusmodi circumstantiis pendeant, ita, ut oporteat, ut pœnæ in Canonum transgressores latæ temperentur ab Episcopo, juxta illas circumstantias, ut proportionem cum delicto habeant.

Sed, inquiet aliquis, si determinatio pœnarum melius fit ab Ordinariis, cur Concilia illas determinant? Facilis est responsio: nempe, quædam delicta esse, quæ malitiam suam ex natura sua habeant, eorum autem pœnæ melius determinantur à Synodis, quæ melius judicare possunt de proportionem pœnarum cum ejusmodi delictis, aliudè, sunt delicta, quorum malitia præcipuè pendet à qualitate locorum, temporum & personarum; fatius est autem, ut horum facinorum pœnæ ab Ordinariis temperentur.

Discrimen modò notatum inter delicta, aliud discrimen gignit inter pœnas; nempe, cum pauciora sint delicta prioris generis, pauca sunt pœnæ, quæ ipso facto incurrantur; numerus autem pœnarum sententiæ ferendæ, quæ arbitrariae sunt, penè infinitus est. Denique, rationes per quas ostendimus, Concilium Tridentinum nec potuisse, nec debuisse innovare pœnas latas à Canonibus circà mores Clericorum, ita, ut illa cumulerentur, confirmari possunt per aliam rationem, quæ alicujus momenti esse videtur; scilicet, quia sunt pœnæ latæ à Canonibus circà mores Clericorum, quæ non congruunt sæculo Concilii, neque sæculis subsequentiis. Inter quas reponi potest pœna lata à GREGORIO II. contra Clericos, qui comam suam alunt; quæ est ipsum anathema, cujus nomine Gregorii ætate, nempe Sæculo VIII. intelligebant excommunicationem solemnem: Nam, quoad Sæculum nostrum, gravior illa pœna videtur, contra hujusmodi culpam.

SECTIO IV.

Novitates à Concilio Tridentino, circà Conciliorum Generalium Celebrationem, introductæ, atque earundem cause.

Duo præstanda sunt 1. Singulæ Novitates à Tridentino circà Concilia Generalia introductæ ex ordine atque serie continua referendæ sunt, ut facilius cognoscatur quænam sunt graviore.

2. Causas earundem, quantum ex apparentiis licebit, explorabimus atque exponemus; qua in expositione mentem Concilii sedulo distinguemus à proposito eorum, qui istas novitates invexerunt, cum nobis altè persuasum sit, Concilium non nisi rectam intentionem habuisse, at Promotores Innovationum pravo studio obnoxios esse potuisse.

Sunt, qui inter novitates à Concilio Tridentino introductas, reponant, Episcopos mutavisse in Sedis Apostolicæ Delegatos, quoad res, quæ ab ordinaria ipsorum potestate pendent. Sed, præterquam quòd hoc Statutorum genus non pertinet ad Conciliorum Generalium Celebrationem, circà quam nostra inquisitio versatur, supra ostensum fuit, Concilium *Vienense* constituisse, ut Episcopus, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, in Visitatione Monialium Exemplarum procederet. Majori cum fundamento inter novitates, quas colligimus, reponeretur ea, cujus meminit *Fra Paolo* p. 107. Editionis *Latine* ann. 1658. nempe, Tridentinum Procuratoribus Episcoporum admissis